

Navn: Anna Boddum Holm Rønnow

Fødselsdato:

Skole: Frederiksborg Gymnasium og HF

Fag: Studieretningsprojekt, Samlet vurd. (6647--Gym
bekend,)

Dato for prøveafleggelse: 03-04-2020

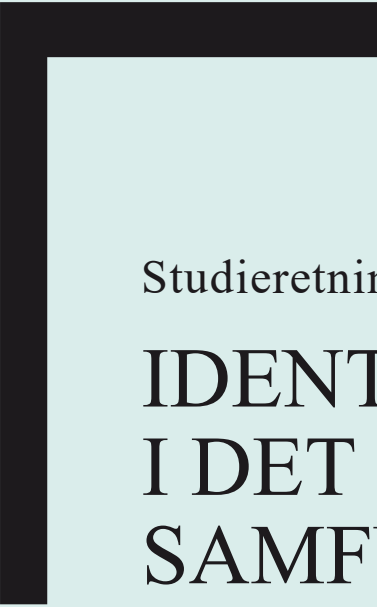
Studieretningsprojekt 2019/20

Frederiksborg
Gymnasium og HF

Elev id: 3i 01

Elev: Anna Boddum Holm Rønnow

Fag:	Vejleder:
Dansk A	Henriette Mørkeberg Trier
Samfundsfag A	Rikke Werther Hansen
Område:	
Opgaveformulering:	
Du skal redegøre for kendetegn ved unges identitetsdannelse i det senmoderne samfund med inddragelse af samfundsfaglig teori. På baggrund af redegørelsen skal du analysere og fortolke romanen, "Og så drukner jeg" (2019), af Ditte Wiese med særligt fokus på personkarakteristik og de faktorer, der påvirker hovedpersonens trivsel. På baggrund af ovenstående og med inddragelse af samfundsfaglig empiri skal du vurdere, hvorvidt romanen, "Og så drukner jeg", giver en realistisk fremstilling af unges identitetsdannelse i det senmoderne samfund. Diskuter med udgangspunkt i samfundsfaglig teori årsager til, at mange unge mistrives i det senmoderne samfund.	
Det forventes, at opgaven har et omfang svarende til 15-20 normalsider. (Indholdsfortegnelse, noter, litteraturliste, grafer, illustrationer etc. medregnes ikke i sidetallet).	

Studieretningsopgave 2020

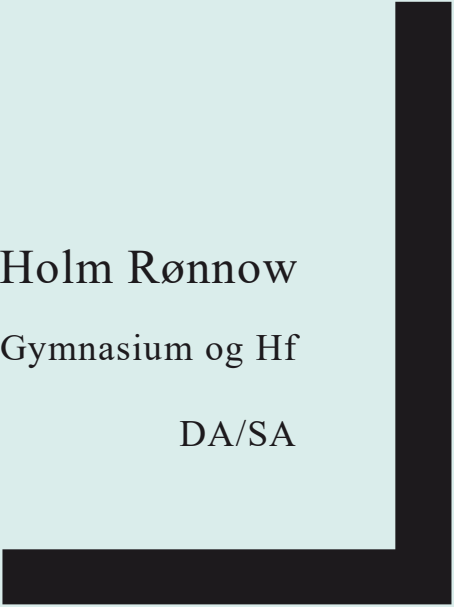
IDENTITETSDANNELSE I DET SENMODERNE SAMFUND

Af Anna B. Holm Rønnow

Frederiksborg Gymnasium og Hf

DA/SA

Resume

Projektet undersøger, hvad der kendetegner identitetsdannelsen i det senmoderne samfund. Dette gøres blandt andet gennem en redegørelse af Anthony Giddens, Thomas Ziehes og Hartmut Rosas teorier om identitetsdannelsen i det senmoderne samfund. Projektet stiller skarpt på, at det for nogen kan være svært at danne sin identitet i det senmoderne samfund. Dette ses tydeligt i projektets analyse og fortolkning af ”Og så drukner jeg” (2019) af Ditte Wiese. I projektet vurderes, om romanen giver en realistisk fremstilling af unges identitetsdannelse i det senmoderne samfund. Dette holdes op imod diskussionen, som ud fra forskellige teorier diskuterer årsagerne til, at mange unge mistrives. På baggrund af vurderingen og diskussionen konkluderer projektet, at romanen ”Og så drukner jeg” giver en realistisk fremstilling af unges identitetsdannelse, da den tager udgangspunkt i nogle af de teorier, som der i forrige afsnit redegjordes for. Derudover viser en kvantitativ undersøgelse foretaget af Vive, at mange unge mistrives. Dette leder videre til diskussionen, hvor forskellige teorier sammenholdes. Konklusionen i diskussionen er, at de unge mistrives grundet mangel på anerkendelse, høje krav og forventninger fra samfundet samt en stigende grad af optræden på de sociale medier. På baggrund af projektet kan man slutte, at det ikke er alle, som har lige nemt ved at være ung i det senmoderne samfund, da dette indebærer en masse refleksive valg, som kan være svære og angstfulde at tage stilling til.

Indholdsfortegnelse

RESUME	3
INDHOLDSFORTEGNELSE	4
1. INDLEDNING	5
2. METODE	5
3. IDENTITETSDANNELSE I DET SENMODERNE SAMFUND	6
3.1 OVERGANGEN FRA ET TRADITIONELT SAMFUND TIL ET SENMODERNE SAMFUND	6
3.2 ANTHONY GIDDENS – INDIVIDETS DANNELSE I DET SENMODERNE SAMFUND	6
3.3 ET DYNAMISK SAMFUND	7
3.4 ØGET REFLEKSIVITET	8
3.5 THOMAS ZIEHE – KULTUREL FRISÆTTELSE OG FORMBARHED	8
3.6 INDIVIDETS TRE REAKTIONSMØNSTRE	9
3.7 HARTMUT ROSA - ACCELERATIONSSAMFUNDET	10
3.8 DELKONKLUSION	11
4. OG SÅ DRUKNER JEG (2019)	11
4.1 HANDLING, KONFLIKT OG TITEL	11
4.2 KOMPOSITION, SPROG OG FORTÆLLER	12
4.3 PERSONKARAKTERISTIK OG MILJØ	13
<i>INTET ER GODT NOK, FØR DET ER PERFEKT, ELLER ER DET?</i>	13
4.4 FORTOLKNING OG TEMATIK	16
4.5 DELKONKLUSION	17
5. VURDERING OG DISKUSSION	17
5.1 VURDERING	17
5.2 DISKUSSION	19
5.3 DELKONKLUSION	21
6. KONKLUSION	22
7. LITTERATURLISTE	23

1. Indledning

Før i tiden var samfundet præget af værdier og normer. Efter urbaniseringen og industrialiseringen er samfundet nu ændret til at være præget af frihed og valgmuligheder. I dag lever vi i det senmoderne samfund, hvilket indebærer, at vi som individer er blevet individualister. Vi står hver dag over for en række valg, som kan være afgørende for vores fortælling om os selv. For mange unge mennesker er det en stor mundfuld at have ansvar for at skabe en identitet, som man kan stå inde for. Man er tvunget til at stille sig selv spørgsmålene ”hvem er jeg?” og ”hvem vil jeg være?”. Man reflekterer derfor over, hvilke valg man skal tage, hvilket for nogle kan ende ud i en frygt for at tage de forkerte valg. Især unge mennesker oplever altså ikke nødvendigvis individualiseringen som en frisættelse, men derimod som en udfordring, der kan være svær og angstfuld at prøve kræfter med. I følgende opgave vil jeg se nærmere på, hvordan identitetsdannelsen i det senmoderne samfund foregår ud fra en samfundsfaglig og danskfaglig synsvinkel.

Opgaven består af en redegørelse, hvor jeg med inddragelse af Anthony Giddens, Thomas Ziehe og Hartmut Rosa vil stille skarpt på, hvordan det senmoderne samfund påvirker identitetsdannelsen. Dette fører videre til en analyse og fortolkning af romanen ”Og så drukner jeg” (2019) skrevet af Ditte Wiese. Analysen vil have et særligt fokus på en karakteristik af hovedpersonen og de faktorer, som påvirker hovedpersonens trivsel. Analysen og fortolkningen fører videre til en vurdering af, hvorvidt romanen giver en realistisk fremstilling af unges identitetsdannelse i det senmoderne samfund. Projektet afrundes med en diskussion om samfundsfaglige teorier, som kan forklare årsagerne til, at flere og flere unge mistrives i det senmoderne samfund.

2. Metode

Opgaven er skrevet i de to fag, samfundsfag og dansk, hvilket resulterer i, at der er brugt udvalgte teorier og metoder til at underbygge besvarelsen af opgaveformuleringen. I danskfaget bruges den nykritiske metode i og med, at der foretages en litterær analyse og fortolkning af en roman. I analysen gøres der også brug af den ideologikritiske metode, da teksten er sat i sammenhæng med det senmoderne samfund. I samfundsfaget bruges den induktive metode, da der i redegørelsen bruges forskellige teoretikers teorier om identitetsdannelse i det senmoderne samfund. Teorierne bliver igennem opgaven sat op mod hinanden og der bruges dermed også en form for komparativ metode. Gennem hele opgaven bruges den kvalitative metode, da udvalgte bøger bruges til at understøtte opgaven. Den kvantitative metode bruges i diskussionen, da samfundsfaglig empiri bruges til at vise, hvor mange unge, der mistrives.

3. Identitetsdannelse i det senmoderne samfund

Dette afsnit indeholder en redegørelse for relevante teorier om identitetsdannelse i det senmoderne samfund. Besvarelsen tager udgangspunkt i udvalgte teorier udarbejdet af Anthony Giddens, Thomas Ziehe og Hartmut Rosa. Hver af deres teorier siger noget om vilkårene for identitetsdannelse i det senmoderne samfund.

3.1 Overgangen fra et traditionelt samfund til et senmoderne samfund

Der er sket en udvikling i samfundet, som er gået fra det traditionelle til det moderne og nu til det senmoderne samfund. I det traditionelle samfund levede familier i små enheder og fulgte naturens rytme¹. Hvert enkelt menneskes fremtid var planlagt fra de blev født. Man skulle på den måde ikke tage stilling til ret meget. Som følge af industrialiseringen fulgte det moderne samfund. Flere flyttede ind til byerne og livets rytme blev dikteret af, hvilke varer der kunne sælges.² Det samfund vi lever i i dag, kaldes det senmoderne samfund, det postmoderne samfund eller risikosamfundet.³ Kaldenavnet afhænger af, hvilken sociolog der foretager analysen.⁴ Udtrykket "Det postmoderne samfund" begyndte allerede at blive brugt i 1950'erne, men hvor postmoderniteten henviser til moderniteten som noget afsluttet, henviser senmoderniteten til en fortsat modernitet, som blot er udviklet og anderledes. Det senmoderne samfund bruges altså til at beskrive samfundet i dag.⁵ Et samfund som på baggrund af den teknologiske revolution⁶ er under forandring i form af globaliseringen og i den grad individualiseringen. Det senmoderne menneske har et stort ansvar, da vi skal træffe valg, som kan have stor betydning for vores fortælling om "hvem vi er". Dette kan for nogen virke befriende, mens det for andre kan virke som et alt for stort ansvar.⁷

3.2 Anthony Giddens – individets dannelse i det senmoderne samfund

Den engelske teoretiker Anthony Giddens (1938-) er en af de mest centrale teoretikere når man taler om identitetsdannelsen i det senmoderne samfund. Ifølge ham er det senmoderne samfund under konstant forandring. Nye produkter kommer til hele tiden, hvilket giver et stigende antal valgmuligheder med hensyn til forbrug. Giddens mener dog, at unges stigende valgmuligheder

¹ Evald Bundgård Iversen, Maria Bruun Bundgård og Thomas Lund, Sociologisk Set, s.14

² Evald Bundgård Iversen, Maria Bruun Bundgård og Thomas Lund, Sociologisk Set, s.14

³ Da opgaven omhandler identitetsdannelse, har jeg valgt at udelade Ulrik Becks teorier om risikosamfundet. Jeg vil derfor ikke komme nærmere ind på dette, men blot nævne det, da det er meget karakteristisk for det samfund vi lever i i dag.

⁴ Evald Bundgård Iversen, Maria Bruun Bundgård og Thomas Lund, Sociologisk Set, s.14

⁵ Maria Høher-Larsen, 2016, *senmodernitet*, Information

⁶ Evald Bundgård Iversen, Maria Bruun Bundgård og Thomas Lund, Sociologisk Set, s.14

⁷ Maria Høher-Larsen, 2016, *senmodernitet*, Information

også skal ses som nødvendigheden af at træffe eksistentielle valg som valget af partner, køn, venner, uddannelse, religion mv.⁸ På baggrund af det senmoderne samfunds intense og hurtige udvikling mener han, at det er dynamisk. Han påpeger tre faktorer, som spiller en rolle for den samfundsmæssige forandring i det senmoderne samfund og som altså er dynamiske effekter. Disse er adskillelse af tid og rum, udlejning af sociale relationer og øget refleksivitet.

3.3 Et dynamisk samfund

I takt med den teknologiske revolution er det nu muligt at adskille tid og rum. I det præmoderne samfund var tid og rum uadskillelige. For at kommunikere krævede det altså, at man var til stede i det samme rum. I dag kan vi rejse og kommunikere med hinanden over store afstande. Transportmulighederne er forbedrede, hvilket gør, at man kan komme fra sted til sted hurtigt og billigt. I det senmoderne samfund behøver vi altså ikke at være til stede i samme *rum* på samme *tid* for at kommunikere med hinanden.⁹ Dette har medført, at individet interesserer sig langt mere for omverdenen. Adskillelsen af tid og rum er altså en væsentlig faktor for globaliseringen, hvilket også har medført at fjerne begivenheder og handlinger har en direkte effekt på vores liv i Danmark. Finanskrisen, som opstod i USA i 2008, er et eksempel på dette. Krisen startede i USA, men fik bredt sig til hele verden, herunder Danmark.¹⁰

Som følge af adskillelsen af tid og rum ”løftes” social handlen ud af nære og lokale sammenhænge og organiseres på ny på tværs af afstande i tid og rum.¹¹ Relationer er nu udlejret i det, Giddens kalder ekspertsystemer. Vi er som borgere i det senmoderne samfund tvunget til at have tillid til disse ekspertsystemer,¹² da vi har mulighed for at henvende os til en ekspert eller et ekspertsystem, hver gang vi står over for en af de mange valgsituationer, som det senmoderne samfund byder os.¹³ Et eksempel på en udlejret relation kunne være børnepasning. I modsætning til det traditionelle samfund, er det i dag normalen i det meste af den vestlige verden, at begge forældre arbejder. Forældrene bliver altså afhængige af, at der er eksperter i form af pædagoger, som kan tage sig af deres børn, imens de er på arbejde.¹⁴ Den primære socialisering udlejres på den måde til at foregå i den sekundære socialiseringsarena. Ekspertsystemerne er i nogle situationer ansigtsløse relationer. Det er altså ikke altid, at vi har mødt de eksperter, som vi hurtigt får tillid til. Et eksempel på dette er, når vi er oppe at flyve. Her stoler vi blindt på piloten (eksperten), som vi aldrig før har

⁸ Tobias Matthiesen, Oliver Boserup Skov og Victor Bjørnstrup, *Fri Eller Fortabt?* s. 26 1.3

⁹ Evald Bundgård Iversen, Maria Bruun Bundgård og Thomas Lund, *Sociologisk Set*, s.18

¹⁰ Espersen Jerlang, *Sociologiske tænkere*, s.187

¹¹ Espersen Jerlang, *Sociologiske tænkere*, s.191

¹² Evald Bundgård Iversen, Maria Bruun Bundgård og Thomas Lund, *Sociologisk Set*, s.19

¹³ Tobias Matthiesen, Oliver Boserup Skov og Victor Bjørnstrup, *Fri Eller Fortabt?* s.27

¹⁴ Evald Bundgård Iversen, Maria Bruun Bundgård og Thomas Lund, *Sociologisk Set*, s.19

mødt.¹⁵ Ekspertsystemerne kan ikke undværes i det senmoderne samfund, hvor globaliseringen og den øgede teknologi gør, at vi bliver mere og mere afhængige af, at ekspertsystemerne fungerer. Vi tvinges dog også til at forholde os til omverdenen på en anden måde ved at vurdere, om eksperterne har styr på de ting, de laver. Vi skal altså være langt mere refleksive.¹⁶

3.4 Øget refleksivitet

Refleksivitet betyder at genspejle. Dette er noget som individet i det senmoderne samfund går meget op i. Konstant skal vi træffe vores egne valg, hvilket får os til at overveje og reflektere over, hvem vi er, og hvorfor vi tænker og handler, som vi gør. Vi genspejler os i vores venner, vores familie, sociale medier og meget andet, hvilket vi gør, fordi vi gerne vil træffe de mest rigtige valg. Dog gør den øgede refleksivitet også, at individet reflekterer over de negative følger ved at træffe de valg, som vi gør. ”Hvad nu, hvis jeg vælger forkert?” eller: ”Er jeg god nok?”. Det er altså ikke altid lige nemt at tvinges til at tage stilling til de mange forskellige muligheder, vi skal vælge imellem i vores søgen efter vores identitet. Ifølge Giddens er det senmoderne menneskes identitet et projekt, der fortsætter livet igennem. Projektet om at skabe vores egen identitet kan skabe tvivl og usikkerhed, da vores valg er afgørende for, hvem vi ender ud med at være. Det er her ontologisk sikkerhed og eksistentiel angst kommer ind i billedet.¹⁷

Giddens mener, at det senmoderne menneske har brug for **ontologisk sikkerhed**. Dette er en sikkerhed i, at vi ved, hvem vi er og ”*kan fortælle vores identitet som en meningsfuld sammenhængende livsbiografi*”¹⁸. På grund af den øgede refleksivitet tænker vi også på de negative situationer, vi kan ende ud i i løbet af vores identitetsprojekt. Vi trues dermed af **eksistentielangst**. En angst for at træffe de forkerte valg, som kan resultere i, at vores identitet går i opløsning. Vores selvbiografi vil på den måde ende med ikke at hænge sammen. Alle de valg vi foretager os, sker altså på baggrund af grundige overvejelser om, at det skal passe ind i hver vores individuelle identitetsfortælling om, ”hvem jeg er”. Individualiseringen er altså ikke kun en frisættelse, men også en udfordring, der kan være svær og angstfuld.¹⁹

3.5 Thomas Ziehe – kulturel frisættelse og formbarhed

Den tyske professor i pædagogik Thomas Ziehe (1947-) har samme overbevisning, som Giddens om, at individet i det traditionelle samfund var styret af normer og traditioner, men at dette har

¹⁵ Peter Brøndum og Thor Banke Hansen, Luk Samfundet Op! s.72

¹⁶ Evald Bundgård Iversen, Maria Bruun Bundgård og Thomas Lund, Sociologisk Set, s.20

¹⁷ Peter Brøndum og Thor Banke Hansen, Luk Samfundet Op! s. 73-74

¹⁸ Peter Brøndum og Thor Banke Hansen, Luk Samfundet Op! s.74 l.21-23

¹⁹ Peter Brøndum og Thor Banke Hansen, Luk Samfundet Op! s.74

ændret sig i det senmoderne samfund, hvor der ikke er noget, der forudbestemmer ens liv.²⁰ Ziehe mener ligesom Giddens, at det kan være befriende, men også udfordrende og belastende at skabe sin egen identitet. Ifølge Ziehe gør den stigende aftraditionalisering, at individet på den ene side får givet mangfoldigheden og på den anden side skaber ambivalensen for det enkelte individ.²¹

Hvor Giddens taler om individualisering, taler Ziehe om, at det senmoderne menneske er kulturelt frisatte. Begge forklaringer går på, at det enkelte menneske skaber sin egen identitet. Ziehe mener altså, at alting er muligt for det senmoderne menneske, hvilket han kalder formbarhed. Vi har en enorm frihed, idet vi selv kan bestemme, hvordan vi vil forme vores liv. Dette fører dog også til den såkaldte ambivalens, som Ziehe taler om. Vi skal nemlig også selv konfrontere de skuffelser, som nogle af vores valg kan resultere i. Det kan fx være, at man har en plan om at blive jurist, hvorfor man derfor vælger at gå i gymnasiet, men på grund af et alt for lavt snit vil dette valg gøre, at man skuffer sig selv og dermed ender i denne ambivalens, hvor man på den ene side har friheden til at vælge at blive jurist, men på den anden side skal stå overfor de konsekvenser, som ens valg kan have.²² I det senmoderne samfund er det også muligt at forme sit udseende ved fx at gå i fitnesscenter eller ligefrem ved at få foretaget plastikoperationer. Der hersker et bestemt kropsideal, som får mange, især unge mennesker, til at føle sig forkerte, hvis ikke de lever op til kropsidealet, som blandt andet dyrkes på medierne. Dette understøtter altså Ziehes pointer om de individuelle muligheder i det senmoderne samfund. Ziehe mener, at mennesket former sin krop på baggrund af de idealer og normer om henholdsvis mande- og kvindekroppen, som er dominerende i samfundet. Mange vil finde det vanskeligt at leve op til samfundets dominerende idealer og normer om, hvordan man skal se ud.²³

Ziehe mener, at den kulturelle frisættelse og formbarhed medfører tre reaktionsmønstre hos individerne i det senmoderne samfund, nemlig subjektivisering, ontologisering og potensering.

3.6 Individets tre reaktionsmønstre

Subjektivisering er individets behov for at dele ud af sit følelsesliv og på den måde forhåbentligt få anerkendelse. De sociale medier er det sted, hvor man nemmest kan subjektivisere sig selv ved at dele billeder, videoer og andet med omverdenen. Individet søger opmærksomhed, da det har brug for anerkendelse til at styrke individets selvopfattelse og selvværd.²⁴ Man er derfor meget

²⁰ Peter Brøndum og Thor Banke Hansen, Luk Samfundet Op! s.74

²¹ Tobias Matthiesen, Oliver Boserup Skov og Victor Bjørnstrup, Fri Eller Fortabt? s.29

²² Tobias Matthiesen, Oliver Boserup Skov og Victor Bjørnstrup, Fri Eller Fortabt? s. 29

²³ Peter Brøndum og Thor Banke Hansen, Luk Samfundet Op! s.75-76

²⁴ Peter Brøndum og Thor Banke Hansen, Luk Samfundet Op! s.76

opmærksom på, hvad andre synes om de ting man deler på fx de sociale medier, hvilket kan skabe en usikkerhed hos individet.

Ontologisering handler om individets forsøg på at finde en mening med livet. Nogle mennesker bryder sig ikke om samfundets konstante forandring og søger derfor imod sociale fællesskaber med traditioner, normer og værdier. Religiøse grupper kan være et eksempel på dette. Her vil individet have et sæt faste normer og værdier, som det kan følge, således, at individet bedre kan forstå sig selv.²⁵

Potensering er kendetegnet ved, at individet kommer helt derud, hvor det mærker, om man lever. Der vil altså være et behov for at mærke adrenalinets suse igennem kroppen ved fx at bestige et bjerg, tage stoffer eller bare skille sig ud med kropsudsmykning. Disse mennesker har en tendens til, at der skal ske noget nyt hele tiden, og de vil derfor forsvinde fra noget lige så snart, det begynder at kede dem.

3.7 Hartmut Rosa - Accelerationssamfundet

Den tyske sociolog og filosof Hartmut Rosa deler samme overbevisningen som Ziehe og Giddens, om, at det senmoderne samfund konstant er i forandring. Dette kalder han for accelerationssamfundet. Individet skal løbe hurtigt for at følge med den hurtige samfundsudvikling. Rosa taler om tre forskellige områder, som ændrer sig.

1. **Den teknologiske acceleration**, som ses ved, at der konstant udvikles ny teknologi indenfor transport, kommunikation og produktion.
2. **Accelerationen af social forandring**, som ses ved, at ens sociale omstændigheder kan ændres på et splitsekund. Vi skal altså være forberedte på situationer såsom, at vores forældre pludselig bliver skilt eller, at vi blive fyrede og hurtigt må finde et nyt job.
3. **Accelerationen af livets tempo**, som ses ved, at det senmoderne menneske aldrig har tid nok til alle de ting, det skal nå.

Accelerationen skabes ifølge Rosa af en konkurrencelogik, som gør, at vi hele tiden vil forsøge at løbe hurtigere og hurtigere eller fremstå bedre og bedre. Dette resulterer i, at det senmoderne menneske bliver stresset og fremmedgjort. Han mener, at vi foretager nogle valg alt for hurtigt, hvilket gør, at mange af os laver noget, som vi i virkeligheden slet ikke interesserer os for. Giddens

²⁵ Peter Brøndum og Thor Banke Hansen, Luk Samfundet Op! s.77

og Ziehe taler ligeledes om, hvor svært det kan være at tage stilling til alle disse valgmuligheder. Ifølge Rosa fører dette til en skamfølelse over ikke at være god nok. I stedet for at kritisere samfundet, kritiserer vi altså os selv. Et eksempel på accelerationssamfundet ses ved sammenhængen mellem unges brug af sociale medier og antal stressramte unge. De, som bruger deres telefon mest, er også dem, som føler sig mest stressede. De sociale medier kræver hastighed i form af likes og opdateringer, hvilket gør, at den unge skal præstere og følge med. Giddens omtaler ligeledes, at individet vil spejle sig i de opslag, han/hun ser på de sociale medier, og da de sociale medier er langt mere poleret og perfekt end virkeligheden, vil det skabe et pres hos den unge.²⁶

3.8 Delkonklusion

På baggrund af teorierne udarbejdet af Anthony Giddens, Thomas Ziehe og Hartmut Rosa, kan det sammenfattes, at det senmoderne samfund påvirker identitetsdannelsen. Dette ses ved, at de dynamiske effekter, som Giddens omtaler, tvinger individet til at foretage en række refleksive valg. På den måde former individet sin egen identitet. Ziehe mener, at dette fører til en ambivalens, da det både kan føles befriende, men også overvældende at skulle træffe så mange afgørende valg. Denne ambivalens kan føre til det, som Giddens kalder eksistentiel angst. En frygt for at træffe de forkerte valg. Ifølge Rosa skal valgene træffes alt for hurtigt, hvilket fører til en skamfølelse over ikke at kunne nå det hele. I romanen "Og så drukner jeg" af Ditte Wiese følger vi hovedpersonen Josephine, som gør alt, hvad hun kan for at træffe de rigtige valg. Hun kæmper for at følge med og nå det hele samtidigt med, at hun forsøger at forme sig selv så perfekt som muligt.

4. Og så drukner jeg (2019)

Dette afsnit vil indeholde en analyse og fortolkning af romanen "Og så drukner jeg" (2019) skrevet af Ditte Wiese. Analysen vil særligt have fokus på personkarakteristik og de faktorer, der påvirker hovedpersonens trivsel, hvorfor analysepunkterne er valgt herefter.

4.1 Handling, konflikt og titel

I Ditte Wieses ungdomsroman "Og så drukner jeg" (2019) følger vi jeg-fortælleren og hovedpersonen, Josephine, som skal til at afslutte sit sidste år i gymnasiet. Josephine kæmper med præstationsangst og perfektionisme. Hun har lagt en plan om at læse jura efter sommerferien, og hun gør derfor alt, hvad hun kan for at få topkarakterer. Hun presser sig selv til det yderste, da hun både

²⁶ Iversen, 2010, <https://sociologiskset.systime.dk/index.php?id=547#c2174>

skal være den perfekte datter, veninde, kæreste og student. Men lige under overfladen ligger presset og truer med at trække hende under vandet, og flere gange er hun ved at 'drukne'. Josephine står i en konflikt, som mange unge oplever. Hun skal og vil klare sig perfekt i alt, hvad hun foretager sig. Dette er dog ikke uden besvær, når man, som Josephine, har tabt sig selv undervejs. Titlen "Og så drukner jeg" kan både forstås direkte og indirekte. Josephine oplever bogstaveligt talt det at drukne. Men hun drukner også i sit eget liv. Det er altså også en metafor, som skaber et billede af den virkelighed, Josephine lever i.

4.2 Komposition, sprog og fortæller

Man kan dele romanen op i tre dele. Første del består af prologen, hvor vi præsenteres for 15-årige Josephine. Hun er en fri og selvstændig pige, der nyder livet sammen med sine fætre, kusiner og storebror. De hopper i vandet og Elliot, hendes storebror, får hende til at konkurrere med ham om, hvem der kan svømme hurtigst rundt om "*høfden*".²⁷ Josephine bliver taget af strømmen og er lige ved at drukne. I anden del af romanen følger vi Josephine i slutningen af 3.g. Her bliver konflikten uddybet. Hun er presset, angstfuld og har planlagt alt ned til den mindste detalje. Hun lider af hydrofobi, men vil ikke se det i øjnene "*Jeg har ikke hydrofobi*"²⁸, ligesom hun heller ikke vil se i øjnene, at hun ikke kan leve op til alle de krav og forventninger, der stilles til hende. For at undgå angsten propper hun sig selv med betablokkere flere gange om dagen. Hun er træt af sit liv, da hun føler, at hun blot overlever, og som hun selv siger: "*Jeg vil leve. Ikke bare overleve (...)*"²⁹ I sidste del af romanen begynder Josephine endelig at slappe af. Her sker altså et vendepunkt i romanen, da løsningen på konflikten kommer. Dette skyldes blandt andet hendes kajaktræner Sebastian, som har givet hende et nyt syn på livet. Hun slår op med sin kæreste Oliver, da hun i bund og grund kun var sammen med ham, fordi de var det "*perfekte par*".³⁰ Hun takker nej til optagelsen på jurastudiet, da hun i virkeligheden hellere vil være dyrlæge og til sidst i bogen overvinder hun sin vandskræk og hopper i vandet. Der sker altså en udvikling i romanen og i Josephines liv, da hun efter sin nærdødsoplevelse skal igennem en lang kamp om at overvinde sin frygt og give slip på sin angst og perfektionisme. Romanen er altså bygget op efter en lineær komposition, da der er en tematisk udvikling i romanen.

Josephine er romanens jeg-fortæller, og man ser derfor alt fra Josephines synspunkt, hvilket drager læseren helt ind i hendes univers. Et univers, der er fyldt med indre dialoger og refleksive tanker

²⁷ Ditte Wiese, *Og så drukner jeg*, side 2

²⁸ *ibid*, side 84

²⁹ *ibid*, side 165

³⁰ *ibid*, side 318

om at tage de rigtige valg. *"Come on, Josephine! Hvor pinlig kan du være?"*³¹ At Josephines indre dialoger også er med, giver et indtryk af, at fortælleren er oprigtig, og man får indsigt i, at Josephine er meget sårbar. Som læser har jeg-fortælleren også den effekt, at man får sympati med Josephine og kan sætte sig i hendes sted. Sproget bærer til dels præg af, at hun er en velformuleret og velopdragen pige, og til dels bærer det præg af, at Josephine er ung og sårbar. Der er altså både eksempler på et formelt sprog og et uformelt sprog. Det formelle sprog ses blandt andet, da Josephine holder tale til dimissionen *"Sandheden er, at ti procent af os aldrig kommer længere i uddannelsessystemet end det her. (...)"*³² og det uformelle sprog ses især i Josephines indre monologer, tanker og følelser *"For fanden i helvede for fucks da også!"*³³ og *"Fuck ham, som Mir vil sige. Yes, fuck ham."*³⁴. Det formelle sprog afspejler den facade, som Josephine sætter op i sin søgen efter at være perfekt, og det uformelle sprog afspejler Josephines sande jeg.

4.3 Personkarakteristik og miljø

Intet er godt nok, før det er perfekt, eller er det?

Josephine vil gerne nå en masse samtidig med, at det hele skal klares perfekt: *"lynhurtigt koldt bad, højhalset skjorte, hestehale, betablokkere, kaffe, green smoothie bowl inklusiv snapstory og Instagram, bil, psykologieksamen, 12, kramme Miriam, skifte tøj, flere betablokkere, bil, parke-ring, hovedet på rattet."*³⁵ Dette fortæller os, at Josephine lever et stresset liv, og at hun er perfektionist, da hun forventer at få 12 til psykologieksamen. Vi får også indsigt i, at Josephine ikke kan klare det hele, hvorfor hun tager betablokkere flere gange dagligt. Derudover er det tydeligt, at Josephine går op i, hvad andre tænker om hende, da hun opdaterer sine sociale medier. Alle disse planer og forventninger gør, at Josephine både kæmper en indre og en ydre kamp. Den ydre kamp ses blandt andet ved, at hun ønsker at se perfekt ud. Hun spiser efter en særlig diæt og træner så meget som muligt. Hvis hun en sjælden gang i mellem spiser for usundt eller for meget skærer hun til gengæld ned en anden dag. *"Selvom det er sukkerbomber, så må jeg huske at skrue op for frugten og finde ud af, hvad jeg skal skære væk i stedet."*³⁶ I dette eksempel tager Josephine et valg om at tilfredsstille sin kæreste, da frugter vil få hende til at smage bedre. Valget resulterer dog i, at hun straffer sig selv ved at spise mindre andre gange. Dette siger noget om Josephine som person, nemlig at hun konstant er efter sig selv og har tårnhøje forventninger til sig selv og sit

³¹ Ditte Wiese, Og så drukner jeg, side 82

³² ibid, side 206

³³ ibid, side 214

³⁴ ibid, side 73

³⁵ ibid, side 102

³⁶ ibid, side 61

udseende. Når hun har sex med Oliver, fremstår hendes negative tanker om sit ydre meget tydeligt. *"Fra hans vinkel kan jeg ikke være et særligt indbydende syn med masser af mave og udflydende bryster. Jeg klemmer sammen med mine overarme som på billedet, så der i det mindste kommer lidt hold på. Svajer i ryggen, så maveskindet bliver strakt ud. Hagen op mod loftet for at undgå de værste folder."*³⁷ Josephine lever i et samfund fyldt med forventninger og holdninger omkring den perfekte kvindekrop. Under samleje med Oliver er det tydeligt, at Josephine lider under forestillingen om den perfekte kvindekrop. Hun kæmper ihærdigt for at leve op til det kropsideal, som hun hver dag bliver konfronteret med på de sociale medier.

Den indre kamp foregår i Josephines tankemylder. Hun prøver ihærdigt at tale sig selv til fornuft, hvilket resulterer i, at hun snakker nedladende til sig selv. *"Måske skal du erkende, at dit intellekt bare ikke rækker længere end til middelmådighed, Josephine! Eller hey, du kan tage dig sammen og læse lidt mere."*³⁸ Dette viser os, at Josephine har et lavt selvværd, da hun ikke tror på sig selv. Hun har svært ved at finde meningen med at studere, fordi hun konstant nedvurderer sig selv. Hun prøver ihærdigt at være så normal som muligt ved for eksempel at tage til fester med sine venner, selvom det i virkeligheden ikke er noget for hende. Hun ser op til sin veninde Miriam, som på mange måder er en modsætning til Josephine. *"Hvis jeg bare spænder mavemusklerne, så er jeg en amazone. En kriger. Så er jeg Miriam. Det er hende, jeg skal være!"*³⁹ Miriam er fri og har ikke nogen planer for fremtiden, hvilket Josephine slet ikke forstår. Alligevel er der et strejf af jalousi, når Josephine omtaler Miriam. Dette viser os, at Josephine længes efter at være fri ligesom Miriam, selvom hun måske ikke selv vil/kan indse det.

Josephines sociale miljø er præget af, at hun lever i en *"magasinfamilie"*, hvor *"Her er så ordentligt."*⁴⁰, som hun selv ville beskrive det. Denne beskrivelse giver et billede af, at de udadtil lever et perfekt liv. Josephines mor præger Josephines billede af, hvordan livet skal leves *"(...) hvis man vil opnå noget, så må man arbejde for det, tilføjer mor altid."*⁴¹ og *"(...) hun [kaster] sig altid ud i nye slanketure og diæter"*⁴² Dette viser os, at Josephines mor sætter en standard for, hvordan Josephine skal leve sit liv, da hun også stræber efter det perfekte indre og ydre. Den perfekte familie er dog ikke så perfekt i virkeligheden. Josephines far er utro med nabo-Dorte, hvilket får familien til at krakelere. *"Ingen går fra magasinfamilie til sådan nogen, der knalder*

³⁷ Ditte Wiese, Og så drukner jeg, side 61

³⁸ ibid, side 120

³⁹ ibid, side 121

⁴⁰ ibid, side 27

⁴¹ ibid, side 28

⁴² ibid, side 27

ved siden af og råber og skriger og slås.”⁴³ Josephine ved ikke, om hun er taknemmelig for, at hendes forældre holder facaden, eller om hun i virkeligheden ville ønske, at de kunne være ærlige.⁴⁴ Dette viser, at Josephine er ambivalent, hvad angår det at være perfekt og det at være ærlig. Alligevel kæmper Josephine ihærdigt med at holde facaden. ”(...) jeg har lyst til at smække døren. Råbe højt. Slå. Sparke til ting. I stedet bider jeg tænderne sammen og smiler (...)”⁴⁵ Dette viser os, at Josephine er vred over omstændighederne. Vred over, at hun ikke kan leve op til sine og andres forventninger om at være perfekt. Hun viser ikke sine følelser, da dette vil ødelægge hendes perfekte facade. Da Josephine starter til kajak, møder hun Sebastian, som kan gennemskue hende. Han får vendt op og ned på Josephines verden, hvilket gør, at hun lidt efter lidt gennemgår en udvikling, som til sidst ender med, at hun giver slip. Sebastian får hende til at indse ting, som hun ikke selv har villet. ”Jeg tror, du er så dygtig til at holde facaden, at du ikke længere ved, hvordan du lader være.”⁴⁶ Sebastian er bundærlig og har ikke noget filter. Josephine kan mærke, at ”Han tænder en mærkelig trods”⁴⁷ i hende, som hun siger er ”(...) mærkeligt befriende.”⁴⁸ Hun er altså klar over, at der er noget ved Sebastian, som får hende til at føle sig fri. Han har som den eneste person i Josephines liv formået at se hende, som den hun er, hvilket får Josephine til at slappe af i hans selskab: ”Han trækker vejret dybt og langsomt uden at sige noget. Automatisk gør jeg det samme”⁴⁹

Selvom Sebastian godt kan se igennem Josephine, irriterer det ham trods alt, at hun ikke kan åbne op og være ærlig. ”I virkeligheden er jeg ligeglad med perfekt og ligeglad med fejl. Det driver mig bare til vanvid at se dig drukne i alt det, du tror, du ikke kan sige til nogen”⁵⁰ Dette viser, at Sebastian virkelig ønsker, at Josephine skal få det bedre, han ønsker bestemt ikke, at hun skal drukne. Her bruges ordet ”drukne” igen som en metafor for, at hun vitterligt er ved at drukne i sit eget liv. Til sidst indrømmer Josephine, at hun har løjet over for sig selv og sine omgivelser. ”Jeg har bare fulgt med strømmen og tænkt, at jeg var så meget klogere. At jeg gjorde de kloge og fornuftige ting. Men sandheden er, at det var for svært at vælge. Hvad nu, hvis jeg valgte forkert?”⁵¹ Josephine har gennemgået en udvikling/en dannelsesrejse, som til sidst får hende til at være ærlig. For at realisere sig selv må Josephine gøre op med de forventninger, der stilles til

⁴³ Ditte Wiese, Og så drukner jeg, side 290

⁴⁴ ibid, side 225

⁴⁵ ibid, side 189

⁴⁶ ibid, side 147

⁴⁷ ibid, side 74

⁴⁸ ibid, side 74

⁴⁹ ibid, side 283

⁵⁰ ibid, side 283

⁵¹ ibid, side 324

hende. Hun "(...) vil leve. Og lære. Det hele. Også ting, [hun] ikke kan bruge til noget i nogen planer."⁵²

4.4 Fortolkning og tematik

Romanen kan ses som et udtryk for senmodernitetens påvirkning på identitetsdannelsen hos unge. Josephines ydre og indre konflikt kan sættes i relief til Giddens og Ziehes teorier, som der redegjordes for i første kapitel. De dynamiske effekter, som Giddens mener præger det senmoderne samfund, præger i den grad også Josephine, da hun stilles over for en masse afgørende valg, som hun må reflektere over. De dynamiske effekter er nemlig skyld i, at det senmoderne unge menneske konstant sættes overfor valg, såsom "Hvilken uddannelse skal jeg vælge?", "Vil jeg følge min mors hjerte eller mit eget?" osv... Josephine har oplevet et stort forventningspres, som har ligget til grund for de valg, som hun har foretaget sig.

Begrebet formbarhed kommer også til udtryk i Josephines liv, da hun former sin krop ved at træne og spise sundt. Men især Rosas teorier om accelerationssamfundet er tydelige, da samfundets hast gør, at Josephine ikke kan følge med.

*"Jeg er ikke sikker på, at jeg nogensinde lærer at forstå den her verden. Vi skal knokle og gøre vores bedste og skynde os at gennemføre studier med høje karakterer, men vi må ikke være stræbere eller være for stolte. Vi skal også huske at være unge og drikke os i hegnet og rejse ud og realisere os selv. Jeg ved ikke, hvordan andre gør det, men mit skema er fyldt helt op allerede."*⁵³

Et gennemgående tema er altså, at de krav og forventninger, som stilles til det senmoderne unge menneske, er for mange og for store. Dette fører i Josephines tilfælde til, at hun ikke kan følge med og dermed skammer sig over sig selv, hvilket Rosa også mener er en konsekvens af accelerationssamfundet. Udviklingen som Josephine gennemgår, får hende til at indse, at hun har truffet de forkerte valg. Dette vil formentligt gøre det sjovere og mindre angstfuldt for hende at realisere sig selv, dermed ikke være sagt, at det er gjort nemt. Hun står jo trods alt stadigvæk overfor en masse afgørende valg, som hun må reflektere over og handle på.

⁵² Ditte Wiese, Og så drukner jeg, side 324

⁵³ ibid, side 282

4.5 Delkonklusion

Jeg kan på baggrund af analysen og fortolkningen af romanen ”Og så drukner jeg” konkludere, at Ditte Wiese har skrevet en samtidsroman, som formår at skildre de problemer og udfordringer, det senmoderne individ kæmper med. Wiese har valgt at tage udgangspunkt i en sårbar karakter, Josephine, hvilket gør bogens budskab endnu tydeligere. Josephine gennemgår en udvikling, som læseren i høj grad kan spejle sig i, - man suges helt ind i Josephines univers. Ditte Wiese formår at danne et virkelighedsnært billede af, hvordan især den øgede refleksivitet og formbarhed gør sig gældende for individets identitetsdannelse i det senmoderne samfund, hvilket leder videre til en vurdering og diskussion om ungdommens mistrivsel.

5. Vurdering og diskussion

I dette afsnit vil jeg på baggrund af ovenstående og med inddragelse af samfundsfaglig empiri vurdere, hvorvidt romanen, ”Og så drukner jeg”, giver en realistisk fremstilling af unges identitetsdannelse i det senmoderne samfund. Jeg vil med udgangspunkt i teoretikerne Axel Honneth og Erving Goffman og teorier om konkurrencestaten diskutere årsager til, at mange unge mistrives i det senmoderne samfund.

5.1 Vurdering

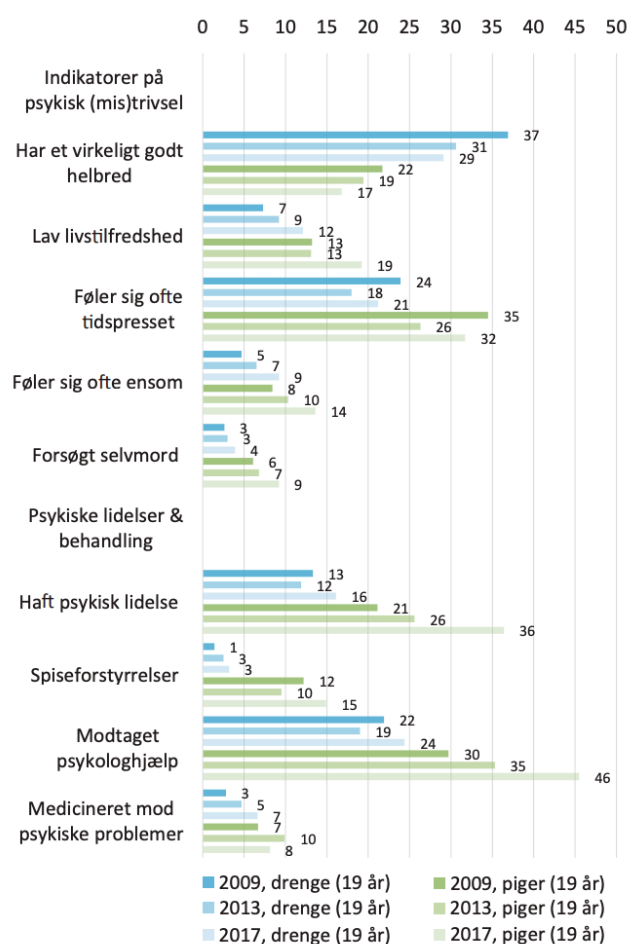
Anthony Giddens, Thomas Ziehe og Hartmut Rosa vil alle mene, at Ditte Wiese har formået at skrive en samtidsroman, som på mange måder viser et realistisk billede af unges identitetsdannelse i det senmoderne samfund. Fra Giddens synspunkt er det tydeligt, at Josephine er præget af de dynamiske effekter. Han vil mene, at Josephine får brug for at snakke med en ekspert i form af en psykolog, som kan hjælpe hende til at tackle de valg, hun står overfor. Derudover er det tydeligt, at Josephine er præget af den øgede refleksivitet, som Giddens mener er et resultat af det senmoderne samfund. Josephine går meget op i at have ontologisk sikkerhed, men i takt med, at hun træffer de forkerte valg igen og igen, ender det med, at Josephine får eksistentiel angst.

Fra Ziehes synspunkt er det tydeligt, at Josephine er præget af den kulturelle frisættelse og formbarhed, da hun selv står til ansvar for at danne sin identitet. Josephine prøver at forme sin krop ved at spise efter en særlig diæt og træne flere gange dagligt. Dette skyldes, at Josephine gerne vil leve op til samfundets kropsideal, som hun især bliver konfronteret med på de sociale medier. Det

er også på de sociale medier, at Josephine subjektiviseres. Josephine har brug for anerkendelsen på de sociale medier til at styrke hendes selvværd og selvopfattelse.

Fra Hartmut Rosas synspunkt er det tydeligt, at Josephine er præget af accelerationssamfundet. Hun løber alt, hvad hun kan, men som hun selv siger er hendes ”skema (...) fyldt helt op allerede”⁵⁴. Hun mærker altså, hvordan accelerationen af livets tempo gør, at hun ikke kan leve op til alle de forventninger, der stilles til hende. Derudover rammes hun også af det, som Rosa kalder accelerationen af social forandring, da hendes mor og far pludselig skal skilles. Josephine har en tendens til at snakke nedladende til sig selv, da hun ikke forstår, at det i virkeligheden er samfundet, hun burde kritisere. Det er jo ikke hendes skyld, at hun lever i et accelerationssamfund, hvor det nærmest er umuligt at følge med. Derudover kan det også udledes fra Vives rapport ”Børn og unge i

FIG. 9.6: Udvalgte indikatorer på 19-årige drenge og pigers trivsel i 2009, 2013 og 2017. Procent

Danmark – velfærd og trivsel 2018”, at Ditte Wiese har formået at give et realistisk billede på unges identitetsdannelse i det senmoderne samfund. I rapporten fremgår det, at mange forskellige faktorer, påvirker unges trivsel. I skemaet ses en række indikatorer på 19-årige drenge og pigers trivsel.⁵⁵ Det er meget iøjnefaldende, at især mange af de 19-årige piger i nyere tid mistrives. Kigger man på indikatoren ”lav livstilfredshed” ses det, at der i 2017 er 19% af de 19-årige piger, som føler, at de har en lav livstilfredshed. Det er 6 procentpoint flere end i år 2009 og 2013. Dette er et udtryk for det dynamiske samfund, som Giddens ville kalde det og/eller accelerations-samfundet, som Rosa ville kalde det. Samfundets hast gør nemlig, at flere unge ender ud i en lav livstilfredshed, da de føler sig pressede over ikke at kunne følge med og nå at træffe de rigtige valg. For både de 19-årige drenge og piger gælder det også, at flere og

⁵⁴ Ditte Wiese, Og så drukner jeg, side 282

⁵⁵ Mai Heide Ottosen, 2018, *børn og unge i Danmark- velfærd og trivsel 2018*, vive.dk (side 218)

flere begynder at modtage psykologhjælp. Dette er udtryk for, 'udlejring af sociale relationer', som Giddens ville sige, da de unge går til eksperter for at få hjælp til at træffe de afgørende valg. Josephine ender også med at få psykologhjælp, da hun til sidst må se i øjnene, at hun ikke kan alting selv.

Man må dog også huske på, at det ikke er alle unge, som føler, at de mistrives. Der er nemlig også nogle, som finder det befriende at kunne træffe sine egne valg og skabe sin egen identitet. Disse unge må man ikke glemme. Det er trods alt 'kun' 19% af de 19-årige piger og 12% af de 19-årige drenge, som i 2017 føler, at de har en lav livstilfredshed. Det er altså langt over halvdelen, som ikke mener, at de har en lav livstilfredshed.

Det kan altså slås fast, at Ditte Wiese på mange måder har formået at give en realistisk fremstilling af unges identitetsdannelse. Josephine afspejler de unge, som mistrives i det senmoderne samfund, hvorimod hendes veninde Miriam afspejler dem, som finder det mere befriende at være ung i det senmoderne samfund. På den måde formår Ditte Wiese altså både at vise de sårbare og mindre sårbare sider, som de unge senmoderne mennesker kan føle igennem deres identitetsdannelse.

5.2 Diskussion

Det, at mange unge mistrives i det senmoderne samfund, er et faktum, som man ikke kan argumentere imod. Der findes dog et sæt forskellige forklaringer på årsagerne til, at mange af de unge mistrives. I første afsnit blev der redegjort for Anthony Giddens, Thomas Ziehes og Hartmut Rosas teorier om identitetsdannelsen i det senmoderne samfund, hvoraf nogle af disse teorier kan forklare årsagerne til, at mange unge mistrives. Ud fra deres teorier kan man sammenfatte, at de unge kan ende i mistrivsel grundet samfundets hast, som tvinger dem til at træffe refleksive valg, som samtidig skal leve op til samfundets normer.

Det kan diskuteres, hvilke teorier, der giver det mest realistiske bud på årsagerne til unges mistrivsel. Nogle vil argumentere for, at det senmoderne samfund er en gave til de unge, da de har friheden til at træffe deres egne valg og forme deres identitet, som de selv ønsker det. Andre vil argumentere for, at det senmoderne samfund sætter for høje krav til den unge, hvilket forklarer den stigende grad af mistrivsel blandt nutidens ungdom. Den tyske sociolog Axel Honneth (1949) mener, at det senmoderne menneske kun kan trives, hvis individets anerkendelsesbehov er opfyldt. Anerkendelsesbehovene består af anerkendelse i privatsfæren, den retslige sfære og den solidariske sfære. Den private sfære er ens nære relationer, såsom familie og venner. Anerkendelse i den private sfære kommer til udtryk ved, at vi får kærlighed fra vores nære relationer. Dette er afgø-

rende for, om individet opnår selvtillid. Selvtilliden gør, at individet kan opnå anerkendelse i værdifællesskaber og indgå positivt i sociale relationer.⁵⁶ De fleste går også op i, at andre opnår anerkendelse, hvorfor man både skal være der for sig selv og sine nærmeste. Dette kan føre til tidsmangel, da man også skal nå at gå på arbejde eller at studere. På den måde kan behovet for, at man selv gerne vil have det godt, samtidigt med at ens nærmeste også skal have det godt, føre til stress og mistrivsel.⁵⁷ Når Honneth taler om anerkendelse fra den retslige sfære mener han, at vi som individer i det danske samfund har behov for anerkendelse fra samfundet i form af blandt andet ligebehandling.⁵⁸ Dette er dog primært et problem for indvandrere, da de bliver krænket i relation til det retsmæssige område. For de flestes vedkommende bliver vi dog anerkendt som borgere. Denne anerkendelse fører til selvagtelse og selvrespekt.⁵⁹ Til sidst taler Honneth om anerkendelse fra den solidariske sfære. Denne anerkendelse skaber selvværdsættelse. Individet har behov for at blive anerkendt for sine kvalifikationer og funktioner. Dette sker ved, at individet bidrager til fællesskabet, hvilket kan føre til selvværd, hvis individet anerkendes.⁶⁰ Det sker dog, at individet ikke anerkendes i en af de tre sfærer, hvilket kan føre til mistrivsel og stress. Især manglende anerkendelse i den solidariske sfære skaber problemer for individet i det senmoderne samfund. Individualiseringen har ifølge Honneth ført til, at de senmoderne mennesker har behov for at opnå social anerkendelse af fx livsstil. Honneth mener her, at de sociale medier har gjort, at det senmoderne menneske selvrealiserer sig selv ved at sætte krav til, hvordan man udformer eller bør udforme sit liv. Selvrealiseringen hænger altså sammen med den solidariske anerkendelse, da selvrealiseringen handler om, at individets personlige egenskaber anses for værdifulde. Hvis dette ikke er tilfældet, vil det ikke være muligt at opnå det gode liv. Honneth er kritisk over for det senmoderne samfund, da han mener, at de stigende krav til individets formåen gør, at der ligger et enormt pres på individets skuldre, som kan føre til stress og mistrivsel. Han mener altså ikke, at det senmoderne samfund er befriende for individet, men derimod mener han, at der er tale om indirekte tvang, da individet bliver nødt til at realisere sig selv og sikre sig selv. Samfundets krav til den unge om, at den unge skal klare sig godt og få en uddannelse, stemmer langt fra overens med den unges kompetencer og værdier.⁶¹ Ifølge Honneth er dette altså årsagen til, at mange unge mistrives.

Netop samfundets krav til den unge kan forklares ud fra konkurrencestaten, som professor ved CBS, Ove Kaj Pedersen, har arbejdet med. Konkurrencestaten skal forstås ved, at borgerne skal

⁵⁶ Peter Brøndum og Thor Banke Hansen, Luk Samfundet Op! s. 51

⁵⁷ Bjørnstrup, 2013, <https://identitetogsenmodernitet.systime.dk/index.php?id=143>

⁵⁸ Peter Brøndum og Thor Banke Hansen, Luk Samfundet Op! s. 51

⁵⁹ Bjørnstrup, 2013, <https://identitetogsenmodernitet.systime.dk/index.php?id=143>

⁶⁰ Bjørnstrup, 2013, <https://identitetogsenmodernitet.systime.dk/index.php?id=143>

⁶¹ Bjørnstrup, 2013, <https://identitetogsenmodernitet.systime.dk/index.php?id=143>

aktiveres frem for, at de skal forsørges, som var det, der var i fokus i velfærdsstaten. I forhold til uddannelsessystemet er det også blevet samfundets ønske, at eleverne skal klare sig så godt som muligt, da de har til opgave at kæmpe for statens økonomiske interesser i den globale konkurrence.

⁶² Arbejdsmarkedet er i dag præget af det som kaldes flexisme. Under flexismen er medarbejderen presset, da der hersker en stigende forventning om fleksibilitet, samtidig med, at der er en lav grad af sikkerhed. Medarbejderen må dog ikke kritisere denne udvikling og tør heller ikke at kritisere den, da dette kan resultere i en fyring. Der ligger på den måde et enormt pres på det senmoderne menneskes skulder, hvilket i mange tilfælde ender ud i stress symptomer.⁶³ Det er bevist, at mange unge mennesker i det senmoderne samfund er stressramte. I skemaet fra Vives rapport "Børn og unge i Danmark – velfærd og trivsel 2018", ses det, at 32% af de 19-årige piger og 21% af de 19-årige drenge ofte føler sig tidspressede. Konkurrencestatens arbejdsmarked og uddannelsessystem kan altså have negative konsekvenser for ungdommens helbred.⁶⁴

Det er dog ikke udelukkende konkurrencestatens skyld, at de unge i høj grad føler sig stressede og mistrives. En anden faktor som også spiller ind, er den canadiske sociolog Erving Goffmans teori om, at det senmoderne menneske både skal optræde backstage og frontstage. Frontstage er når mennesket træder ind i en social arena, som er præget af det enkelte individs opfattelse af de normer og forventninger, som den sociale arena byder på. Vi er meget bevidste om, hvad andre mon tænker om os og vi tager derfor denne bevidsthed med os, når vi går frontstage.⁶⁵ Når vi er backstage, har vi mulighed for at lade vores batterier op til, vi igen skal frontstage. Vi er i afslappede trygge rammer, som gør, at vi ikke behøver at tænke over andres opfattelse af os. I takt med den teknologiske udvikling er der dog sket det, at unge bruger for meget af deres tid på at være frontstage, da de hele tiden skal poste billeder på medier som Instagram for at få andres anerkendelse. De unge når på den måde aldrig at lade deres batterier 100% op, da de konstant er på. Dette resulterer også i, at de unge bliver stressede, da de ikke giver sig selv tid til at være backstage grundet frykten for at gå glip af noget på de sociale medier.

5.3 Delkonklusion

Det kan på baggrund af ovennævnte konkluderes, at romanen "Og så drukner jeg" giver en forholdsvis realistisk fremstilling af identitetsdannelsen i det senmoderne samfund. Der er nemlig, som vist i skemaet fra Vives rapport "Børn og unge i Danmark – velfærd og trivsel 2018", en tendens til, at flere og flere unge mistrives. Det kan også konkluderes, at Axel Honneth er kritisk

⁶² Tobias Matthiesen, Oliver Boserup Skov og Victor Bjørnstrup, *Fri Eller Fortabt?* s. 76

⁶³ Tobias Matthiesen, Oliver Boserup Skov og Victor Bjørnstrup, *Fri Eller Fortabt?* s. 77

⁶⁴ Tobias Matthiesen, Oliver Boserup Skov og Victor Bjørnstrup, *Fri Eller Fortabt?* s. 78

⁶⁵ Peter Brøndum og Thor Banke Hansen, *Luk Samfundet Op!* s. 54

overfor det senmoderne samfund, da han mener, at årsagen til de unges mistrivsel bunder i, at samfundet stiller for høje krav til individet, som resulterer i, at individet ikke kan opnå den solidariske anerkendelse. Teorien om konkurrencestaten lagde op til samme årsagsforklaring i og med, at samfundets krav til den unge, resulterer i et stigende antal af stressramte unge. Ud fra Erving Goffmans teorier om frontstage og backstage kan det konkluderes, at den unge ender i en mistrivsel grundet de sociale medier. De sociale medier gør nemlig, at den unge bruger for meget af sin energi på at være frontstage. Alt i alt kan det konkluderes, at Axel Honneth og teorien om konkurrencestaten mener, at samfundets høje krav og forventninger til den unge, fører til mistrivsel, da deres anerkendelsesbehov ikke opfyldes. Erving Goffman vil argumentere for, at de unge mistrives, da der ikke er en balance mellem det at være frontstage og det at være backstage grundet de sociale medier.

6. Konklusion

På baggrund af de nævnte undersøgelser/indikatorer kan det konkluderes, at vi lever i en tid, hvor samfundet udvikler sig konstant og hvor vi også selv skal udvikle os for at følge med. Dette sætter gang i en række refleksive tanker, da individet gerne vil opnå anerkendelse og accept. Frygten for at træffe de forkerte valg gør, at flere og flere unge mistrives.

”Og så drukner jeg” (2019) kan kaldes en samtidsroman, da den på mange måder formår at skildre konsekvenserne ved at leve i det senmoderne samfund, når man er ung. I redegørelsen konkluderede jeg, med inddragelse af Anthony Giddens teorier om det dynamiske samfund, at det senmoderne individ konstant skal foretage en række refleksive valg, som har afgørende betydning for individets identitet. På baggrund af Hartmut Rosas teorier om accelerationssamfundet, som giver individet en skamfølelse over ikke at kunne følge med, kunne dette forklare hovedpersonens mistrivsel i romanen. Derudover kunne Thomas Ziehes teorier om formbarhed og subjektivisering også sættes i forbindelse med hovedpersonens adfærd, da hun gjorde, hvad hun kunne for at forme sin krop efter samfundets eksisterende kropsideal.

I diskussionen konkluderede jeg, at Ditte Wieses roman giver et realistisk syn på unges identitetsdannelse i det senmoderne samfund, da et skema fra en rapport udarbejdet af Vive bekræftede, at der er flere og flere unge, som mistrives i det senmoderne samfund. Årsagerne til denne mistrivsel bunder i mangel på anerkendelse, konkurrencestatens krav til individet, som kan føre til stress og til sidst mediernes indvirkning på de unge, som gør, at de hele tiden skal være frontstage.

Alt i alt kan det konkluderes, at det senmoderne samfund præger identitetsdannelsen på godt og ondt. Nogle vil mene, at det er befriende at leve i det senmoderne samfund, da der er skabt nye

muligheder for, at man kan udfolde sig på alle tænkelige måder. Andre vil dog mene, at det er en angstfuld opgave at skulle skabe sin egen identitet, da frygten for at træffe de forkerte valg overskygger glæden ved at kunne gøre det.

7. Litteraturliste

Litteratur/bøger

Jerlang, Espersen, *sociologiske tænkere*, Hans Reitzels forlag 2009

Wiese, Ditte, *Og så drukner jeg*, CarlsenPuls 04/06 2019

Matthiesen, Tobias, Skov, Oliver Boserup og Bjørnstrup, Victor, *Fri eller fortabt? En bog om ungdomssociologi*, Columbus 2019

Brøndum, Peter og Hansen, Thor Banke, *Luk samfundet op!* 3. udgave, Columbus 2017

Iversen, Evald Bundgård, Bundgård, Bruun Maria og Lund, Thomas *Sociologisk Set*, Systime 2009

Bøger hentet fra systime. dk

Bjørnstrup, Victor, Matthiesen, Tobias og Skov, Oliver Boserup: *identitet og senmodernitet med stress som case*. <https://identitetogsenmodernitet.systime.dk/index.php?id=143>. Systime, 2013. Senest besøgt 30/03 2020

Iversen, Evald Bundgård, Bundgård, Bruun Maria og Lund, Thomas: *Sociologisk Set*. <https://sociologiskset.systime.dk/index.php?id=547#c2174>. Systime, 2010. Senest besøgt 24/03 2020

Internetsider:

Ottosen, Mai Heide *Børn og unge i Danmark – velfærd og trivsel 2018*. <https://www.vive.dk/media/pure/10762/2240313>, (side 218) Senest besøgt 29/03 2020

Høher-Larsen, Maria, cand.mag. *senmodernitet*. <https://faktalink.dk/titelliste/senmodernitet>. iBureauet/Dagbladet Information, 2016. Senest besøgt 23/03 2020